

Länsstyrelsen Jönköping
2000 -12- 27
Dnr 271 - 10414-00

0687-02-205

Utdrag ur protokoll fört vid samman-
träde med kommunfullmäktige i
Tranås den 20 november 2000

§ 107

Älmås Askskog Naturreservat Ks § 104 Dnr 18/00

Förslag till naturreservat för Älmås Askskog har upprättats och varit utsänt för samråd under tiden 2000-03-01-- 03-31 varvid berörda sakägare beretts tillfälle att yttra sig över reservatsbestämmelserna med tillhörande skötselplan Bilaga § 107

Från allmänheten har inkommit synpunkter på reservatets praktiska skötsel och förläggningen av rastplatser, stigar m m, vilket föranlett vissa justeringar av förslaget. Länsstyrelsen har i första hand haft synpunkter av mer formell karaktär, vilket i allt väsentligt efterkommit.

Området är beläget på fastigheten Älmås 1:4. Kärnområdet av askskog avgränsas mot väster av åkermark, tallskog på berg och en blandskog av gran, klibbal och björk. I söder utgörs gränsen numera av en hyggeskant. Den flackaste delen i öster avgränsas av en kultiverad betesmark på en äldre åker och en granplantering. I norr utgör grusvägen gräns i västra delen. I östra delen bildar granskog gränsen.

Skälet till att bilda naturreservat motiveras främst av kontinuiteten i trädskiktet. Det är svårt att hitta större områden med sammanhängande ädellövskog i Tranås kommun samt att här har påträffats ett antal signalarter vilket sammantaget medger goda förutsättningar för biologisk mångfald med ett trädbestånd i olika åldrar inklusive riktigt gamla träd.

Reservatet ägs och förvaltas av Tranås kommun. I frågor som berör den praktiska förvaltningen av reservatet beslutar kommunstyrelsen eller den som kommunstyrelsen bestämmer. För tillsyn av reservatet ansvarar enligt delegationsbeslut miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Kommunstyrelsen har under § 67/00 beslutat att återremittera ärendet.

Härefter har skötselplanen reviderats.

På förslag av kommunstyrelsen beslutar kommunfullmäktige

att godkänna det upprättade förslaget till naturreservat för Älmås Askskog.

Tranås som ovan
Vid protokollet
Monica Flodström

Ur det justerade protokollet rätt utdraget betygar: *Ulla Carlsson*

Älmås Askskog – Naturreservat

Länsstyrelsen Jönköping
2001-10-02
Dnr

TRANÅS KOMMUN
Kommunledningskontoret
Ank. 2001-10-25
Dnr. 18./00

Beslut

Tranås kommun förklarar med stöd av 7 kap 4§ miljöbalken (1998:808) området Älmås Askskog såsom det avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Tranås kommun med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30§§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet (se Reservatsföreskrifter och Skötselplan).

Tranås kommun fastställer med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm de mål och riktlinjer för områdets långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen. Förvaltare av reservatet skall vara Tranås kommun.

Skäl till reservat

Reservatet motiveras främst av kontinuiteten i trädskiktet, det är svårt att hitta större områden med sammanhängande ädellövskog i Tranås kommun, samt att här påträffats ett antal signalarter vilket sammantaget medger goda förutsättningar för biologisk mångfald med ett trädbestånd i olika åldrar inklusive riktigt gamla träd. Reservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 kap miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Övergripande mål

Målsättningen med reservatet är att värna den biologiska mångfalden knuten till naturlig ädellövskog med stort inslag av gamla döda träd och död ved.

Administrativa data

Kommun: Tranås
Församling: Säby
Fastighet: Älmås 1:4
Ägare: Tranås kommun
Areal: 5 ha
Skog: 5 ha

Geografisk avgränsning

Området är beläget på fastigheten Älmås 1:4. Kärnområdet av askskog avgränsas mot väster av åkermark, tallskog på berg och en blandskog av gran, klibbal och björk. I söder utgörs gränsen numera av en hyggeskant. Den flackaste delen i öster avgränsas av en kultiverad betesmark på en äldre åker och en granplantering. I norr utgör grusvägen gräns i västra delen. I östra delen bildar granskog gränsen.

Förvaltning

Reservatet ägs och förvaltas av Tranås kommun. I frågor som berör den praktiska förvaltningen av reservatet beslutar Kommunstyrelsen eller den som Kommunstyrelsen bestämmer. För tillsyn av reservatet svarar Miljö- och Hälsoskyddsnämnden.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifter enligt 7 kap 5§ miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

A: Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. uppföra helt ny byggnad eller anläggning (till- eller ombyggnad) avstycka fastighet eller tomt
2. anlägga väg, led eller parkeringsplats utöver vad som framgår av skötselplan
3. anlägga campingplats
4. anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn
5. uppföra stängsel eller annan hägnad
6. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, matjord eller torv
7. borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa eller anordna upplag
8. dika
9. plantera in för trakten främmande växt- eller djurarter
10. använda kemiska bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringsämnen
11. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada levande eller döda träd
12. jaga annat än älg, rådjur, hare, räv, grävling och mink

B: Föreskrifter enligt 7 kap 6§ miljöbalken om att tåla visst intrång

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Utmärkning (enligt svensk standard SIS 03 15 22) och skyltning av reservatet
2. Utförande av åtgärder enligt fastställd skötselplan

C: Föreskrifter enligt 7 kap 30§ miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och ordningen i övrigt i reservatet

Det är förbjudet att

1. förstöra eller skada fasta naturföremål eller liggande och stående döda träd
2. elda på annan än härför avsedd plats
3. tälta på annan än härför avsedd plats
4. cykla
5. klättra i berg
6. klättra i boträd eller på annat sätt störa djurlivet
7. framföra motordrivet fordon annat än för jordbrukets och skötselns behov

8. sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning utöver de informationstavlor som anges i skötselplan
9. gräva upp, plocka eller bryta buskar, ris, örter, mossor eller lavar med undantag av bär och matsvamp för husbehov
10. samla in insekter, snäckor eller andra djur, eller deras ägg, puppor eller liknande
11. använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål eller liknande

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för reservatets skötsel enligt fastställd skötselplan.

Fastigheterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

Ärendets handläggning

Förslaget till naturreservat har varit utsänt på samråd under perioden 2000-03-01—2000-03-31 varvid berörda sakägare beretts tillfälle att yttra sig över reservatsbestämmelser med tillhörande skötselplan. Från allmänheten har inkommit synpunkter på reservatets praktiska skötsel och förläggningen av rastplatser, stigar mm, vilket föranlett vissa justeringar av förslaget.

Antagande av förslaget sker i Kommunfullmäktige och beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i lokalpressen. Reservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Länsstyrelsen genom skrivelse till Kommunen.

Bilagor

1. Områdesbeskrivning
2. Översiktskarta/Avgränsning
3. Skötselplan
4. Fastighetsägarförteckning
5. Växtinventering – artförteckning
6. Insektsinventering – artförteckning

Områdesbeskrivning

Översiktlig geografi

Älmås ligger på en höjd 4 km sydost Tranås. Öster om gården ligger askskogen i sluttningen mot och en knapp km från Sommen. Askskogen är ca 5 ha stor. Inklusive gränzoner har närmare 10 ha inventerats.

Kärnområdet av askskog avgränsas mot väster av åkermark, tallskog på berg och en blandskog av gran, klibbal och björk. I söder utgörs gränsen numera av hyggeskanten. Ibland förekommer en del kvarlämnade enstaka askar och andra lövträd på hygget. På bördig mark i anslutning till bäckflöden bör dessa delar av hygget räknas till askskogen. Den flackaste delen i öster avgränsas av en kultiverad betesmark på en äldre åker och en granplantering. I norr utgör grusvägen gräns i västra delen. I östra delen bildar granskog gränsen.

Historik

Fastigheten Älmås 1:4 donerades till Tranås kommun 1941 och det aktuella området har tidigare troligtvis varit hagmark. Älmås askskog ingår i ett populärt strövområde och har sedan länge varit mycket populärt för rekreation och friluftsliv. Askskogen har tidigare inventerats och befunnits ha sådana värden att den bör ges ett utökat skydd. I samband med antagandet av Översiktsplanen för Tranås kommun fastställdes att Älmås askskog bör avsättas som naturreservat.

Naturmiljö

Berggrund, topografi

Höjdförhållandena varierar mellan 150 och 210 m ö h. Älmås askskog ligger i gränsområdet mellan Smålandsporfyr västerut och Smålandsgranit österut. Berggrunden blottas i västra delens branter. I naturinventeringen anges graniten vara kalkrik vilket vissa mossor som påträffades tyder på. Jordarten är morän med hög halt av finkorn men ställvis blockrik. Svag torvbildning förekommer i terrängsvackor. Diffusa bäckflöden rinner genom skogen och rinner samman i områdets nedre del till en mer distinkt bäckfåra.

Högre vegetation - Kulturpåverkan

Asken är det helt dominerande trädslaget i skogens sluttande delar. Almen växer inblandad men ganska fåtaligt. På flackare mark bildar bitvis klibbal enhetliga bestånd. På friskare mark förekommer gran, björk, asp, lind, ek, tall, säl, rönn, oxel och körsbär. Lind finns främst i branter men även i mer sluten skog. Oxel växer på hållmark och körsbär främst i bryn. Hägg bildar bitvis oframkomliga snår i buskskiktet. I stora delar av skogen är slyuppslag av ask rikligt och tätt som en följd av tidigare gallring av lövträd. De förändringar som inträffat som en följd av stormen 1995 och den upparbetning av stormvirke och slutavverkning som skedde

ett år senare har för trädsiktets del inneburit att all grov gran har avverkats i området. Några grövre träd har lämnats framför en östbrant strax utanför den egentliga askskogen.

Särskilda naturvärden knutna till trädsiktet är gamla och döda träd, stående och liggande. I området finns ett ihåligt jätteträd av ask. Grova hålträd finns även av lind. Dessa äldsta träd bär ett flertal stammar som tyder på tidigare hamling. De ihåliga träden är mulmträd, d v s i deras ihåliga innandömen finns en stor mängd förnamaterial samlat som är en miljö för exklusiva vedskalbaggar. Stående döda träd är sparsamt förekommande av främst klibbal och björk. Liggande död ved finns rikligt i klena dimensioner (< 10 cm i diameter) av främst ask. Grövre lågor saknas nästan helt om man undantar nyligen nerblåsta vindfällan av främst gran som kvarlämnats i områdets södra del. Grova friska träd noterades för flertalet lövträd och många granar. Den bördiga marken ger snabb tillväxt. En gran som mätte ca 75 cm i diameter vid basen konstaterades vara 95 år gammal då den avverkades. De lövträd som räknas som grova noterades för ask, lind, asp, alm och ek. Ganska gamla träd noterades även för björk och al. Föryngring konstaterades i området för flertalet förekommande trädslag. Mest anmärkningsvärt är att lindplantor tycks kunna gro i den slutna skogen att döma av relativt unga träd.

Det är troligt att den dominerande relativt unga askskogen ganska nyligen har etablerat sig i en tidigare mer öppen ängsmark som då betades. Längre tillbaka var trädsiktet än glesare med enstaka solitära träd som hamlades regelbundet för att ta tillvara på lövfoder. Granskogen har invandrat spontant från omgivningen till askskogen då ängsbruket ersattes med betesdrift. Nedfallande träd har tagits tillvara kontinuerligt. Vid gallringar har gran gynnats på askens bekostnad. Försvagade träd har främst tagits bort att döma av det relativt få antalet torrträd. I den del av slutningen som ligger norr om vägen förbi askskogen går ännu betesdjur. Här avverkades så gott som alla äldre askar under 1980-talet vilket lett till ett oframkomligt slyskikt.

Kulturpåverkan

Andra tydliga kulturspår är tippor i den nordvästra delen. Närmast vägen finns en tipp som tillväxer. Här tippas diverse, mestadels komposterbart, avfall. Den gamla linden med hamlingsspår står delvis i tippor. Nedanför åkern som gränsar till askskogen har stenmassor från åkern tippats. Tippning tycks ha skett under senare år. Körspår uppstår lätt i skogen då avverkningsmaskiner ska köra genom den. Den senaste slutavverkningen har gett upphov till omfattande ingrepp på bäckflödena i västra delen eftersom maskiner kört över bäcken på upprepade platser och lämnat djupa spår. På en sträcka har maskinen använt bäcken som drivningsväg vilket medfört att bäckens naturliga lopp förändrats i ett nytt läge. Ett lika stort intrång areellt sett är den grusväg som från Älmås leder ner till Sommen. Vägens största negativa påverkan utgör den på hydrologin eftersom den drar fram i slutningen och skär av bäckflöden i askskogens västra del.

Kärlväxter, lavar, mossor och svampar

Sammanlagt 25 arter av olika växter och svampar är att räkna som signalarter och en knapp handfull arter klassas som hänsynskrävande. Se särskild artförteckning.

Lägre djurliv

Vid besöket hittades många spolsnäckor (familjen *Clausilidae*), men närmare artbestämning gjordes aldrig. En undersökning av insektsfaunan i området redovisar en intressant sammansättning av mark och vedlevande arter varav minst två är mycket exklusiva, nämligen plattnosbaggen *Tropideres albinostri* samt knäpparen *Cidnopus (limonins) minutus*.

Naturvärden

Områdets speciella kvaliteter hänger samman med hydrologi, grova mulmträd och branter. De ingrepp som förändrat hydrologi och mikroklimat har påverkat området och minskat dess areal. För att i någon mån kompensera detta ska ingen granplantering ske inom en skyddszon mot bäcken. De delar där löv lämnats ska inte heller planteras utan spontant få utvecklas mot lövdominerade bestånd (se avgränsat streckat område på skötselkartan). Ett minimikrav är att bäcken i områdets södra del återfår sin ursprungliga fåra och att körskadorna elimineras.

Älmås askskog naturvärde bedöms vara högt-mycket högt. Även om det idag finns ädellövskogar i kommunen med högre naturvärden måste de grundläggande förutsättningarna för den biologiska mångfalden i området betecknas som goda. Större ädellövbestånd med trädkontinuitet är sällsynta och Älmås askskog uppfyller i flera avseenden dessa kriterier. Genom att avsätta Älmås askskog som reservat och tillämpa en ändamålsenlig skötsel kan skogen utvecklas mot en ursprunglig karaktär med en stor andel död ved och ädellövskog i olika åldrar.

Inventeringar

Thomas Fasth: Älmås askskog – naturinventering och förslag till skötsleplan av en ädellövskog, 1997

Roger Holm: Naturinventering Tranås kommun, 1975

Skogsstyrelsen: Signalarter i projekt Nyckelbiotoper. Databasinsamling vid inventering av nyckelbiotoper, 1994; 1995

Rolf Arfwidson: Undersökning av insektsfaunan i Älmås askskog, 1996

Planer och övriga bestämmelser

I Översiktsplanen för Tranås kommun, Kf 1999-10-18, redovisas Älmås askskog som ett område med stora biologiska värden och känsligt för störningar varför det bör avsättas som naturreservat. För området som helhet gäller sedan tidigare stor restriktivitet mot byggnader eller andra anläggningar och åtgärder som minskar områdets biologiska värden.

ÄLMÅS NATURRESERVAT

(Älmås 1:4)

Översiktskarta

